

Силабус курсу Архівознавство

Освітній ступінь: бакалавр
Галузь знань: 03 Гуманітарні науки
Спеціальність: 032 Історія та археологія
Освітньо-професійна програма «Історія та археологія»
Кількість кредитів: 4
Рік підготовки, семестр III рік, 5 семестр
Компонент освітньої програми: обов'язкова
Дні занять: у відповідності з розкладом занять, ауд. 1008
Консультації: очні консультації: понеділок, 14.20–15.40, ауд. 1006
Онлайн-консультації: у Viber групі курсу щоденно (19.00–20.00)
Мова викладання: українська

Керівник курсу:	Доктор історичних наук, професор кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук Зуляк Іван Степанович
Контактні телефони викладача:	+380678355035
Е-mail викладача:	zulyak@tnpu.edu.ua
Сторінка викладача	http://tnpu.edu.ua/faculty/history/zulyak-van-stepanovich.php?clear_cache=Y
Сторінка курсу в Moodle	https://elr.tnpu.edu.ua/course/view.php?id=1676

Анотація дисципліни

У навчальних планах ОПП «Історія та археологія» дисципліна «Архівознавство» є обов'язковою навчальною дисципліною, яка забезпечує формування необхідних теоретичних знань та практичних умінь майбутніх викладачів історії та археології, критичної оцінки та пошуку шляхів розв'язання комплексних завдань в архівній справі.

Навчальна програма курсу «Архівознавство» розрахована на студентів-істориків стаціонарної і заочної форми навчання з метою формування науково-теоретичних, правових, методичних і організаційних основ роботи архівних закладів щодо зберігання і використання архівних документів та роботи з ними.

Основною метою курсу «Архівознавство» є формування у майбутніх фахівців розуміння закономірностей та особливостей розвитку історії української архівної справи, її сучасної організації як особливого напрямку державної і суспільної діяльності, ознайомлення з підходами до формування Національного архівного фонду (НАФ), описування, зберігання документів і використання відомостей, що містяться у них.

Здобуті знання та вміння з курсу «Архівознавство» стануть суттєвим підґрунтям для подальшого вдосконалення фахової майстерності, пізнання важливості значення розвитку архівної справи для суспільства, дадуть можливість об'єктивно використовувати архівні матеріали у повсякденному житті.

Зміст дисципліни «Архівознавство» розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців напрямку 03 Гуманітарні науки зі спеціальності 032 «Історія та археологія», а також профілю стандарту ОПП.

Навчальний контент

Години (лек./практ.)	Тема	Результати навчання	Завдання
----------------------	------	---------------------	----------

Змістовий модуль 1.			
Теоретичні засади архівознавства			
2/2	1. Архівознавство як наукова система і навчальна дисципліна	Визначити предмет, об'єкти і методи архівознавства. З'ясувати й проаналізувати джерельну базу та історіографію архівознавства. Обґрунтувати роль і місце і роль архівознавства у підготовці фахівців.	Презентація, дискусія
2/2	2. Історія архівної справи в Україні	Висвітлити початки архівної справи в Україні. Порівняти центри зосередження писемних матеріалів у Київській Русі та Галицько-Волинській державі. Проаналізувати архіви та архівну справу козацько-гетьманської України (середина XVII–XVIII ст.); архіви та архівна справа в Україні кінця XVIII–XIX ст. Охарактеризувати архіви та архівну справу доби Української революції (1917–1920 рр.); архівне будівництво в Україні за часів радянської влади (1920–1980 рр.) і розвиток архівної справи в незалежній Україні.	Лекція-дискусія, презентація
2/2	3. Архівна система та мережа архівних установ	Виокремити поняття «архівна система», її основні види. Реконструювати систему архівних установ, її структуру та мережу. Розповісти про архівну систему України.	Презентація,
2/2	4. НАФ України, його структура та правові засади	Обґрунтувати поняття і структуру НАФ. Визначити право власності на документи НАФ.	Аналіз ситуацій, моделювання рішень
2/2	5. Зарубіжні архіви та зарубіжна архівна україніка	Обґрунтувати поняття «зарубіжні архіви». Визначити місце зарубіжної архівної україніки, зокрема, український і зарубіжний комплекс. З'ясувати проблеми повернення зарубіжної україніки.	Презентація, аналіз і моделювання публічних виступів
2/2	6. Організація роботи архівів	Охарактеризувати завдання, права, структура архівів. Виокремити виробничі підрозділи архіву та основні архівні технології. Оцінити планування, звітність та економічну діяльність архівів.	Презентація, розв'язування проблемних ситуацій
Змістовий модуль 2.			
Практичні засади архівознавства			
2/2	7. Експертиза цінності документів та комплектування державних архівів	Класифікувати документів у межах архіву. Охарактеризувати особливості визначення меж фондів особового походження, фондової належності документів. Описати утворення об'єднаних архівних	Презентація, аналіз і моделювання публічних виступів

		фондів колекцій. Класифікація документів у межах архівного фонду.	
2/	8. Архівне описування та обліково-пошукові засоби архівів	Визначити критерії експертизи цінності документів та її завдання. Окреслити принципи експертизи і критерії цінності документів. Проаналізувати методику експертизи цінності документів та оформлення її результатів.	Аналіз ситуацій, моделювання рішень
2/2	9. Забезпечення збереженості документів	Обґрунтувати поняття «архівне описування», його види принципи і методи. Обліково-охоронна робота архіву. Індивідуальний і сумарний облік архівних документів. Архівні довідники: функції та структура.	Презентація,
2/2	10. Забезпечення збереженості документів	З'ясувати особливості матеріальної основи документів та способів фіксації інформації. Окреслити критерії «старіння документів». Технологія зберігання документів та їх реставрація.	Лекції у формі діалогу, презентації
2/2	11. Інформатизація в архівній справі	Визначення поняття «інформатизації архівної справи». З'ясувати основні шляхи інформатизації архівної справи. Проаналізувати світовий досвід, стан і завдання інформатизації архівної справи в Україні.	Лекція-дискусія, презентація
0/2	12. Науково-дослідна та методична робота архівних установ	Охарактеризувати поняття про науково-дослідну роботу архівних установ. Проаналізувати систему архівної науково-технічної інформації. Окреслити завдання, зміст і форми методичної роботи в архівних установах. Місце семінарів конференцій як форм науково-методичної роботи.	Розв'язування проблемних ситуацій
0/2	13. Користування архівними документами та архівна евристика	Класифікувати потреби споживачів архівної інформації. З'ясувати основні напрями і форми використання архівної інформації. Визначити місце архівної евристики у використанні документної інформації. Розкрити форми організації використання архівної інформації та її особливості.	Презентація, розв'язування проблемних ситуацій

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОНП	Програмні компетентності
ІК	Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі історії та археології або у процесі навчання, здійснювати аналіз історичних явищ і подій, що передбачає застосування теорій та методів історичної науки і характеризується

	комплексністю та невизначеністю умов.
ЗК 3.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
ЗК 4.	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК 6.	Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 7.	Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ФК 4.	Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.
ФК 5.	Здатність відшуковувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).
ФК 6.	Здатність використовувати релевантні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.
ФК 7.	Здатність використовувати фахові знання та професійні навички для виявлення, охорони та популяризації історико-культурної спадщини.
ФК 9.	Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.
ФК 12.	Здатність робити відбір та прийняття на збереження артефактів і документів у відповідності до нормативів, організувати археографічну діяльність, роботу в архівах та музеях, державних наукових та науково-дослідних установах у відповідності з прийнятими правилами та нормами.
ПРН 9.	Мати навички організації практичного вирішення питань історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України

Основні джерела

1. Основи законодавства України про культуру // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 21. Ст. 294.
2. Про інформацію: Закон України // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 48. Ст. 650.
4. Про Національний архівний фонд і архівні установи: Закон України від 24 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 15. Ст. 86.
5. Про Національний архівний фонд та архівні установи: Закон України від 13 грудня 2001 р. (зі змін.) // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 11. Ст. 81.
6. Про державну таємницю: Закон України від 21 січня 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 16. Ст. 93.
7. Про бібліотеки і бібліотечну справу: Закон України від 27 січня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 7. Ст. 45.
8. Про музеї та музейну справу: Закон України від 29 червня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 25. Ст. 191.
9. Про обов'язковий примірник документів: Закон України від 9 квітня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. 1999. № 22–23. Ст. 199.
10. Про страховий фонд документації України: Закон України від 22 березня 2001 р. // Голос України. 27 квітня 2001.
11. Про науково-технічну інформацію: Закон України від 25 червня 1993 р. // Світ. 1998. № 17.
12. Про затвердження Положення про Державний комітет архівів України: Указ Президента України від 22 березня 2000 р. // Офіційний вісник України. 2000. № 12. С. 454.
13. Про невідкладні заходи щодо розвитку архівної справи: Розпорядження Президента України від 2 вересня 2000 р. // Урядовий кур'єр. 6 вересня 2000.
14. Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення: ДСТУ 2 732-94. Введ. 01.07.95. К., 1994. 33 с.
15. Документи з паперовими носіями. Правила зберігання Національного архівного фонду. Технічні вимоги: ГСТУ 55. 001-98. Введ. 01.01.99. К., 1998. 34 с.

16. Фотодокументи. Правила зберігання Національного архівного фонду. Технічні вимоги: ГСТУ 55.002-2002. Введ. 01.09.02. К., 2002. 23 с.
17. Методичні рекомендації щодо створення та організації страхового фонду унікальних і особливо цінних документів з паперовою основою / Держкомархів України. К., 2001. 16 с.
18. Правила роботи архівних підрозділів органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій / Держкомархів України. К., 2001. 111 с.
19. Оформлення та зразки бібліографічних посилань і архівних легенд для друкованих видань архівних установ, публікацій на веб-сайті: Пам'ятка / Держкомархів України. УНДІАСД. К., 2002. 9 с.
20. Архівістика: Термінолог. словник / ГАУ при КМ України. УД НДІАСД; Авт.-упоряд.: К. Є. Новохатський та ін. К., 1998. 106 с.
21. Архіви України: Бібліогр. покажчик. змісту, 1947–1970 рр. / УДНДІАСД; Історичне т-во Нестора-Літописця; Уклад.: А. А. Батюк, М. І. Бутич. К., 1999. 199 с. (Архівні та бібліографічні джерела української історичної думки; Вип. 3).
23. Українські архівісти: Біобібліогр. довід.: У 3-х вип. Вип. 1. ХІХ ст. 1930-ті рр. / ГАУ при КМ України. УДНДІАСД; Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського; Упоряд.: О. М. Коваль, І. Б. Матяш, В. С. Шандра. К., 1999. 367 с.
25. Загальний міжнародний стандарт архівного описування ISAD(G) / Держкомархів України. УНДІАСД; Укр. Версія Г. В. Папакіна. 2-ге вид. – К., 2002. 48 с.
26. Видатні вчені Національної академії наук України. Особові архівні та рукописні фонди академіків і членів-кореспондентів у Національній бібліотеці України ім. В. І. Вернадського (1918–1998): Путівник. К., 1998. 307 с.
27. Путівник по фондах відділу рукописів Ін-ту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАНУ. К.: Спадщина, 1999. 863 с.
28. Анотований покажчик публікацій журналу «Архіви України» за 1988–1995 рр. / ГАУ при КМ України. УДНДІАСД; Уклад. Н. П. Павловська. К., 1997. 151 с.
29. Архівні установи України: Довідник / Держкомархів України; Національна б-ка України ім. В. І. Вернадського. К., 2000. 260 с.
31. Архівознавство: Елемент. підруч. Ч. 1: Посіб. для самоосвіти і для навч. закл. / В. Барвінський та ін. Х.: Рад. шк., 1932. 22 с.
32. Архівознавство: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Редкол.: Я. С. Калакура та ін. К., 2002. 356 с.
34. Веретенников В. Архівознавство: Лекція I / Всеукр. ін-т підвищення кваліфікації педагогів. Харків; Одеса: Вища шк., 1931. 21 с.
35. Нариси історії архівної справи в Україні / За заг. ред. І. Б. Матяш, К. І. Климової. К.: Вид. дім «КМ Академія», 2002. 612 с.
36. Романовський В. Нариси з архівознавства: Історія архівної справи на Україні та принципи порядкування в архівах. Харків: Вид-во ЦАУ УРСР, 1927. 170 с.
42. Апанович О. М. Архів Коша Запорозької Січі // Архіви України. 1989. № 6. С. 13–27.
43. Барвінський В. До історії архівної справи в Гетьманщині за часів Розумовського // Радянський архів. 1931. Кн. 2. С. 28–33.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання.** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75 % від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності.** Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (зокрема із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише підготовки практичних завдань у процесі заняття. Заборонено оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства. За порушення

академічної доброчесності здобувачі можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання; повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти, позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання тощо.

- **Політика щодо відвідування.** Відвідування занять, зазвичай, є обов'язковим компонентом навчання. За необхідності (віддаленість місця проживання чи роботи аспіранта) чи наявності об'єктивних причин (участь у програмі академічної мобільності чи конференції, міжнародне стажування, хвороба тощо) відвідування може відбуватись вибірково за погодженням із керівником курсу. Навчання бакалаврів також здійснюється в он-лайн режимі на платформі Moodle. За умови дуального навчання здобувач має можливість отримати позитивну оцінку завдяки виконанню планових завдань та ІНДЗ. У будь-якому випадку бакалаври зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. Пропущені заняття можна відпрацьовувати у визначений час згідно з графіком.
- **Політика щодо відвідування.** Відвідування занять, зазвичай, є обов'язковим компонентом навчання. За необхідності (віддаленість місця проживання чи роботи аспіранта) чи наявності об'єктивних причин (участь у програмі академічної мобільності чи конференції, міжнародне стажування, хвороба тощо) відвідування може відбуватись вибірково за погодженням із керівником курсу. Навчання бакалаврів також здійснюється в он-лайн режимі на платформі Moodle. За умови дуального навчання здобувач має можливість отримати позитивну оцінку завдяки виконанню планових завдань та ІНДЗ. У будь-якому випадку бакалаври зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. Пропущені заняття можна відпрацьовувати у визначений час згідно з графіком.
- **Політика оцінювання.** Враховуються бали поточного і модульного (78 балів), та підсумкового оцінювання (ІНДЗ – 10 балів, підсумковий тест – 12 балів). При цьому враховуються присутність на заняттях та активність бакалавра під час занять; недопустимість пропусків та запізнень на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання завдань. Бакалаври, які не мають академічної заборгованості за результатами поточного контролю допускаються до іспиту в формі підсумкового тестування.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1 (теми 1–6): опитування під час занять, лекції-дискусії, обговорення ситуацій, моделювання	36
Модуль 2 (теми 7–13): усне і письмове опитування, проблемні лекції, моделювання, презентації	42
ІНДЗ	10
Іспит – підсумковий тест	12
Всього	100

Розподіл балів, які отримують бакалаври

Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2
36 балів	42 бали

Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11	Тема 12	Тема 13
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
ІНДЗ											10	
Підсумкове тестування											12	
Загальна сума балів											100	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Пререквізити

Ефективність засвоєння змісту дисципліни значно підвищиться, якщо бакалавр попередньо опанував матеріалом такого курсу, як «Спеціальні історичні дисципліни».

Формат дисципліни

Змішаний (blended) – дисципліна має супровід в системі Moodle, має структуру, контент, завдання і систему оцінювання. Blended Learning – викладання курсу передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами електронного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, інтерактивні елементи, онлайн консультування тощо.

До силабусу готуються матеріали навчально-методичного забезпечення:

- навчальний контент (тексти лекцій, презентації, відео тощо);
- зміст практичних занять, завдання для самостійної роботи, тематика ІНДЗ;
- завдання для підсумкового контролю;
- електронне навчання в системі Moodle.